ISSN: 2181-4163
IMPACT FACTOR: 8.2

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

The international scientific journal "Interpretation and researches" publishes the results of scientific research conducted by school teachers, university students, professors and teachers, and independent researchers in the form of scientific articles. This journal is indexed in authoritative databases and published in electronic form.

The international scientific journal has certificate No. 054841 of the Agency for the Development of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan. The journal accepts articles in the following areas: 1. Exact sciences 2. Natural sciences 3. Engineering sciences 4. Pedagogical sciences 5. Social and human sciences 6. Medical sciences. Note for authors of articles: articles are accepted in Uzbek, Russian, English, Karakalpak.

INTERPRETATION AND RESEARCHES

GOOGLE SCHOLAR ZENODO CYBERLENINKA OPEN AIRE

interpretationandresearches.uz

№6(28)
15.04.2024

International scientific journal

"INTERPRETATION AND RESEARCHES"

volume 2 issue 6(28)
15. 04. 2024

interpretationandresearches.uz

International scientific journal
"Interpretation and researches"

Bosh muharrir:
R.I.Abdullayev

Bosh muharrir o'rinbosari:
N.I.Xolmatova

Texnik muharrir:
X.D.Halimboyev

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiya agentligi tomonidan 2022- yil 22-dekabr sanasida №054841 raqam bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan

ISSN 2181 - 4163

Jurnaldan maqola ko'chirib bosilganda, manba ko'rsatilishi shart.

Aloqa uchun:
Telefon: +99891-152-93-14
E pochta: talqin@bk.ru

interpretationandresearches.uz

Tahrir hay'ati a'zolari
(O'zbekiston)

Masharipova Gularam Kamilovna
Falsafa fanlari doktori, professor
Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti
Umarova Maxliyo Yunusovna
Filologiya fanlari doktori
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Hojiyev Sanjar Samadovich
Buxoro davlat universiteti "Agonomiya va tuproqshunoslik" kafedrasi katta o'qituvchisi (PhD)
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna
Falsafa fanlari doktori, professor
O`zbekiston Milliy universiteti
Navruzova Gulchixra Nigmatovna
Falsafa fanlari doktori, professor
Buxoro muxandislik-texnologiya instituti
Djumaniyazova Feruza Djumanazarovna
Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori
O'zR FA Sharqshunoslik instituti
Akbarov Qobuljon
Qo'qon DPI, Tarix fanlari nomzodi
Bazarov Otabek Odilovich
Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori
Qo'qon davlat pedagogika instituti
Zokirov Sanjar Ikromjon o'g'li
Fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori.
Farg'ona politexnika instituti
Akramov Shukurjon To'xtasinovich
Filologiya fanlari nomzodi, dotsent
Qo'qon davlat pedagogika instituti
Xasanov Akbarjon Abdurashidovich
Filologiya fanlari nomzodi, dotsent
Qo'qon davlat pedagogika instituti
Ibragimova Mavluda Ro'zmetovna
Kimyo fanlari bo'yicha falsafa doktori
O'zR FA Umumiy va noorganik kimyo instituti katta ilmiy xodimi
Yakubov Ilham Yuldashevich
Kimyo fanlari nomzodi
FarDU Kimyo kafedrasi dotsenti
Maxmudova Nilufarxon
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
Qo'qon davlat pedagogika instituti
Rahmatullayeva Dilafro'zxon
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent
Qo'qon davlat pedagogika instituti
Eshquvvatov Ulug'bek Abdulla o'g'li
Termiz muhandislik – texnologiya instituti
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
Azimov Zikrjon Muhammadovich
Farg'ona davlat universiteti tuproqshunoslik kafedrasi katta o'qituvchisi b.f.f.d., (PhD)
Madrahimov Ilhomjon Sobirovich
Qo'qon davlat pedagogika instituti
o'zbek tili kafedrasi dotsenti
Xojanov Sharapatdin Baltaniyazovich
Qoraqalpoq davlat universiteti Amaliy filologiya kafedrasi dotsenti, Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
Nazarov Mustaqim Rashidovich
Buxoro davlat universiteti Pedagogika instituti Aniq fanlar kafedrasi, dotsenti
Nazarova Nargiza Mustaqimovna
Buxoro davlat universiteti o'qituvchisi
Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori
Ahmedova Dilfuza Maxammadovna
Farg'ona davlat universiteti ekologiya kafedrasi dotsenti
Qo'ldashev Sherali Temiralievich
O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Sharqshunoslik instituti katta ilmiy xodimi
tarix fanlari nomzodi, dotsent
Tishabayeva Irodaxon Rasulovna
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Farg'ona filiali "O'zbek tili va gumanitar fanlar" kafedrasi katta o'qituvchisi
Rahmonov G'afforjon Ro'zmatovich
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti o'zbek tilshunosligi kafedrasi dotsenti
(Xorijiy davlatlar)
Abdukarimov Jamoliddin
Tarix fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti
Tojikiston
Muxtorov Kiromuddin Tochievich
Huquqshunoslik fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti
Tojikiston
Hamdamov Sherali Jumabekovich
Matematika-fizika fanlari nomzod
Xo'jand davlat universiteti
Tojikiston
G'ufronov Dodaxon Najmidinovich
Geografiya fanlari nomzodi
Xo'jand davlat universiteti
Tojikiston
Bahriev Fayzullojon Faxriddinovich
Filologiya fanlari nomzodi, dotsent
Xo'jand davlat universiteti
Tojikiston
Fuat Serkan Say
Phd, Mersin Universiteti
Turkiya
Tuba Tombuloglu
Phd, Mersin Universiteti
Turkiya
Hayrettin İhsan Erkoç
Chanakkale Onsekiz Mart Universiteti
Turkiya
Abdul Khalil Ahmadoughli
Baxl Universiteti Til Va Adabiyot Fakulteti
O'zbek Tili va Adabiyotı dotsenti,
Avg'oniston

O'LMAS ASARLARDA BADIYAT MASALASI (XX ASR OZBEK ADABIYOTI MISOLIDA)

Astanova Gulnora Aminovna
BuxDU O'zbek tilshunosligi va jurnalistika kafedrasi professori, f.f.d.
guli4803@mail.ru
Hojiyeva Dildora Raxmiddin qizi
BuxDU Filologiya fakulteti 1-bosqich talabasi
hojiyevadildora05@gmail.com

Annotatsiya: Adabiyot-xalq mulki. U inson hayotida alohida ahamiyatga ega. Inson bor ekan, adabiyot ham bo'ladi. Maqolada XX asr o'zbek adabiyotining o'lmas asarlari hamda ulardagi badiy mahorat haqida fikr yuritilgan. Shu bilan birga o'sha davr yozuvchilarining o'z zamonlari voqea-hodisalarini asarlarida mahorat bilan yoritilganligi ilmiy-nazariy tahlilga kiritilgan.

Kalit so'zlar: adabiyot, XX asr, asar, badiiyat, yozuvchi, salohiyat, xususiat.

Annotatsiya: Литература - достояние народа. Оно имеет особое значение в жизни человека. Пока есть люди, будет и литература. В статье рассматриваются бессмертные произведения узбекской литературы XX века и их художественное мастерство. При этом в научно-теоретический анализ включен тот факт, что писатели того времени умело освещали в своих произведениях события своего времени.

Ключевые слова: литература, XX век, творчество, художественность, писатель, потенциал, характеристика.

Abstract: Literature is the property of the people. It has a special meaning in a person's life. As long as there are people, there will be literature. The article talks about the immortal works of Uzbek literature of the twentieth century and their artistic mastery. At the same time, the scientific and theoretical analysis includes the fact that the writers of that time skillfully covered the events of their time in their works.

Key words: literature, twentieth century, work, painting, writer, potential, character.

Kirish. Adabiyotning o'lmasligini ta'minlovchi ikkita qudratli omil bor. Ularning biri adabiyotning g'oyat buyuk tarbiyaviy ma'rifiy ahamiyati bo'lsa, ikkinchisi uning insonlarga zavq va shavq berish xususiyatiga egaligidir. XX asrda yaratilgan o'zbek adabiyoti namunalarining nuqsoning yutug'i bisyor. Professor N. Karimov bu haqda fikr yuritib haqli ravishda quyidagilarni yozgan edi: "XX asr-insoniyat tarixidagi eng ulug' asrlardan biri. Bu asrda qanchalik ko'p qon to'kilgan,

qanchalik nohaqliklar va adolatsizliklar ro'y bergan bo'lmasin insoniyat xuddi shu asrda kelajak insoniyat xuddi shu asrda kelajak sari katta qadam tashladi[2, b.34]. XX asr o'zbek adabiyoti xalq va jamiyat hayoti bilan mustahkam aloqa o'rnatadi. Atoqli munaqqid Ozod Sharafiddinov "XX asrda bizda jahonning har qanday yuksak talablariga javob bera oladigan yuksak adabiyot yaratildi deb baralla aytishimiz mumkin", deb yozgan edi[2,b.35]. XX asr adabiyotiga berilgan bunday adolatli bahoni Umarali Normatovning quyidagi so'zlari ham tasdiqlaydi: "Hech qaysi soha XX asrda adabiyotchalik millat taqdiri ijtimoiy adolat inson erki, sha'ni, himoyasi yo'lida izchil, muntazam kurash olib borgan emas."[2,b.36] O'tkan kunlar" romani Cho'lpon she'riyati, Fitrat drammalaridan tortib Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" asari, Shavkat Rahmonning mardona asariga qadar eng yetuk badiyat namunalarini ko'z oldingizga keltiring. El-yurt qayg'usi, millat erki, ozodligi, mustaqilligi g'oyalarini bu qadar yonib aks ettirilgan boshqa biror sohani topolmaysiz!

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

XX asrning yigirmanchi yillarida nasrning kichik shakli hikoya janrida ko'pgina asarlar yozildi. Abdulla Qodiriy o'z hikoyalarida "Kalvak Maxzumning xotira daftaridan", "Toshpo'lat tajang nima deydi" va boshqa hikoyalarida eskilik sarqitlarini fosh etdi. G'afur G'ulomning "Yigit", "Soat", "Elatiyada bir oy", "Jo'ra bo'za" kabi hikoyalarida yangicha turmush tarzi yangi urf-odatlar targ'ib qilindi. Abdulla Qodiriy va G'afur G'ulom hikoyalari badiiy pishiqligi, kulguning kuchliligi, xarakterning aniqligi, folklor ohanglaridan, jonli xalq tili boyliklaridan unumli foydalanganligi bilan ajralib turadi. Abdulla Qahhor hikoyalarida mazmunlilik, ixchamlilik mujassam bo'lib, asosan, xalq hayoti yoritilgan. Bu davr hikoyachiligida yangi inson (ijobiy qahramon) obrazini yaratishga intilish mavjud bo'lgan. H.Olimjonning "Tong shabadasi" hikoyasida jamoatchilik yordamida zolim Bo'ronboy changalidan qutulib faol jamoatchi bo'lib yetishgan Qunduzboy obrazini yaratgan.

Milliy dramaturgiya XX asrning 10-yillarida paydo bo'ldi va 20- yillaridayoq muhim yutuqlarni qo'lga kiritdi. 30- yillardagi o'zbek dramaturgiyasi taraqqiyotida K. Yashin yetakchi rol o'ynaydi. Bu yillarda K.Yashin turli mavzularda "Gulsara", "Nomus va muhabbat", " Nurxon", "Hamza" singari g'oyaviy badiiy asarlar yaratdi." Gulsara va Nurxon" pyesalarida xotin qizlar ozodligi mavzusi yoritilgan.

Muhokama va natijalar.

Har bir yaratilgan asar kitobxon uchun muhim ahamyat kasb etadi. Yozuvchi biror-bir mavzuda asar yaratar ekan unda hayot haqiqati, hayot yo'llari, insonda yuz beradigan his-tuyg'ulat kechinmalar mujassamdir. Har bir davr yozuvchi shoirlar uchun o'chmas izlar, mehnat va izlanishlar mahsulidir. Davr haqida so'z borar ekan. XX asrda yaratilgan asarlar haqida qisqacha tanishsak. Qisqa so'zda pur ma'no

ifodalab asar yaratadigan yozuvchi Abdulla Qahhordir. Abdulla Qahhor kundalik oddiy voqealarini aks ettirish orqali katta badiiy umumlashmalar yaratadi. "Bemor" hikoyasida Sotibodi ismli kambag‘alning kasal xotinini davolashga befoyda urrinishi, oxir-oqibatda ayolning vafot etishi tasvirlangan. Adib ana shu fojiani tasvirlash asnosida Sotiboldi, norasida qizaloq kampir kabilarning ichki dunyosi ko‘rsatib beriladi. Hikoyada tasvirlanishida Sotiboldi dorixona haqida aniq tasavvurga ham ega emas. "Doktorxona deganda Sotiboldining ko‘z oldiga izvosh va oq podshoning surati solingan 25 so‘mlik pul kelardi. Bundan ko‘rinadiki, barcha muammolar qiynalishlar sababi qashshoqlikdir. Qashshoqlik Sotiboldini doktorxona to‘g‘risida o‘ylashga ham qo‘ymaydi. Barcha behuda harakatlarni qilib natija olnaganaridan keyin 4 yoshi qizaloqning duosidan umid qiladilar. Asarda o‘sha davrdagi razillik, qabohat, yo‘qchilik, boylarning oddiy xalq aholisiga rahm qilmasligi, xayr-u saxovat nimaligini bilmasligi tasvirlangan.[1,b.43]

"Anor" hikoyasida tasvirlanishicha Mullajon qozining bog‘ida "... anor daraxtlarida shig‘il choynakday- choynakday bo‘lib osilib yotgani" holda uning qo‘shnisi Turobjonning boshqorong‘u bo‘lgan xotini bir dona anorga zor. Turobjon bir qadoq anor sotib olishga qodir emas. Bu hol yigitni ruhan ezish bilan birga er-u xotin orasiga nizo soladi. Oila totuvligini buzadi hatto sof vijdonli halol yigit Turobjonni anor o‘g‘irlashga majbur etadi. Hikoyada ruhiy tahlil nihoyatda kuchli.[3,b,51] Unda erning ham xotinning ham ichki kechinmalari, ruhiyati mohirona aks ettirilgan. Anor gohida aynan o‘zi gohida uslublashtirib ifodalanadi. Anor tasviri xalq amaliy bezak san‘atining boshqa turlarida ham ko‘p qo‘llaniladi. Anor-to‘qchilik, ezgulik, to‘kin sochinlik va yetuklik ramzi. Anor- onalik muhabbati, serfarzandlilik va oila ramzi. Anorni nordonligi oiladagi muhitni turli jihatlarini ko‘rsatish bilan birga hayotdagi baland, pastlik oilada tojdorlik ma‘nosini anglatadi. Abdulla Qahhorning bu hikoyasidagi anor ramzi go‘yoki nordon anor timsolida tasvirlanib hayotdagi yo‘qchilik, qizil donachalari bu hayotning yo‘qchiligidan bag‘ri xun bo‘lgan ayol tasviri gavdalantirilgan. "Menimcha chinakam badiiy asar yaratish uchun odamlarni hayajonga soladigan har gal takror o‘qiganda ko‘ngilga zavq bera oladigan asar yaratish uchun avvalo xudo bergan talant istedod kerak", deydi O‘zbek xalqining sevimli yozuvchisi O‘tkir Hoshimov. O‘tkir Hoshimov asarlarida atrofda sodir bo‘layotgan har bir narsani o‘zbekning ko‘zi bilan ko‘rib dunyo voqealariga sof o‘zbekcha munosabat bildirish yetakchilik qiladi. Uning "Qatag‘on" asari 90- yillar dramaturgiyasida o‘ziga xos voqea bo‘ldi. [4]"Qatag‘on" ikki pardali tragediya. Unda bir o‘zbek oilasi hayoti misolida 80-yillarning ikkinchi yarmida "paxta ishi" bahonasida O‘zbekistonda bo‘lib o‘tgan dahshatli qatag‘onning asl ma‘no mohiyati ro‘yi rosti ochib tashlagan. Adolat o‘rnatish niqobi ostida kelgan yovuz tergovchilarning hech qanday qonun-qoida va axloq-odob mezonlariga to‘g‘ri kelmaydigan jirkanch ishlari, shafqatsizliklari, huquqbuzarliklari, zahmatkash xalq

nomini yomonotliq qilishga urinishlari keskin fosh etilgan shu bilan birga asarning bosh qahramoni Panji Jumanov oilasidagi kamtarona hayot misolida oʻzbek xalqiga xos mehnatsevarlik, halollik, bagʻrikenglik, iroda va oqibatlilik ishonarli yoritilgan."Qatagʻon" da koʻrsatilgan voqea ham uning rivojini taʻminlagan konflikt ham oʻsha mudhish, iztiroblik kunlarga xos. "Qatagʻon" tragediyasi sujet va kompozotsiya jihatidan ham puxta. Asar sujeti hayotiy va tugal. Unda asar gʻoyasini ochishga xizmat qilmaydigan ortiqcha obrazlar, keraksiz voqea va detallar yoʻq. Asarda konfliktning oʻsish surati meʻyorida sujet va voqea rivojida sustlik sezilmaydi. Voqea davom etgan sari asar mazmuni obrazlar xarakteri tabiiy ravishda ochila boradi. "Qatagʻon" shirali va obrazli tilda yozilgan. Asarda kuchli mantiq asosiga qurilgan sermazmun va chiroyli jumlalar, hikmatli soʻz va iboralar, yangi-yangi oʻxshatish, sifatlash, mubolagʻalar koʻzga tashlanib turadi.

Xulosa. Mustaqillik gʻoyasi mafkurasini birinchi galda XX asr buyuk soʻz ustalari tayyorlagan desak yanglishmaymiz. XX asr adabiyotining millat badiiy zavqi goʻzallik tuygʻusini shakllantirishdagi xizmatlari esa beqiyosdir. Avvallari badiiy asarlarga, asosan, hukmdorlar, favqulodda sifatlarga ega kishilar qahramon qilib olingan boʻlsalar XX asrga kelib, adabiy personajlar, koʻproq oddiy kishilar orasidan qidiriladigan boʻldi. Ayni vaqtda XX asr oʻzbek adabiyoti koʻp asrlik tarixga ega boʻlgan mumtoz adabiyotimizning qomusiy merosxoʻridir.

Adabiyotlar ro`yxati:

1. Abdulla Qahhor zamondoshlari xotirasida.-T: G`.G`ulom nomidagi Adabiyot va san`at nashriyoti,1987y.
2. Adabiyot darsligi. I qism, (6-sinf).Toshkent, Ma`naviyat.2017y.
3. Mirzayev.S Abdulla Qahhor.T.,//"O`zbek tili va adabiyoti" jurnali 1990.1-son.
4. XX asr mening taqdirimda.//"Jahon adabiyoti' jurnali. 2001-yil,yanvar. –b. 24.
5. https://uz.rn.wikipedia.org
6. https://talaba.su
7. https://www.ziyouz.com

26.	АНИҚ ВА ТАБИИЙ ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ Кадиров Фахриддин Рустамов Рахмат Мансурович Суярова Сайёра Турсуновна	166
27.	TWO VIRTUES THAT LEAD BAHAUDDIN NAQSHBAND TO PERFECTION Navruzova Gulchehra Nigmatovna Navro'z-Zoda Amirabegim Ravshanovna	171
28.	AMIR TEMUR DAVRIDA ILM FANING RIVOJLANISHI TIBIYOTNING AXAMIYATI Xamidova Rislig'oy Faraxadovna	177
29.	THE ETHICAL IMPERATIVE OF WILDERNESS CONSERVATION: A LITERARY ANALYSIS OF «THE PACING MUSTANG» BY ERNEST SETON-THOMPSON Buronova Dilnoza Baxodirovna	183
30.	ESTABLISHMENT OF SOVIET AUTHORITY IN BUKHARA Rashidov Oibek Rasulovich	186
31.	DISCOURSE OF CLIMATE CHANGE IN THE NOVEL 'ORYX AND CRAKE' BY MARGARET ATWOOD Niyozov Jumanazar Farxod o'g'li	193
32.	MINTAQA IQTISODIY SALOHIYATINING NAZARIY ASOSLARI Embergenov Alisher Jumamuratovich	201
33.	BRILLIANT WORKS OF GREAT POET-TRANSLATOR BASED ON TURKIC LITERATURE Bakhadirova Dildora Azodovna	206
34.	INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ALLITERATSIYA BADIIY TASVIRIY VOSITASIDAN FOYDALANISH VA TARJIMA MASALALARI G'ofurova Gullola Axmadullayevna	212
35.	DUDUQLANUVCHI BOLALARDA O'YINLAR ORQALI MUSTAQIL NUTQNI RIVOJLANISHINI TAKOMILLASHTIRISH Tajimuratov Azizbek Jaksimuratovich Reymbaeva Dilnaz Baxtiyarovna	217
36.	O'LMAS ASARLARDA BADIYAT MASALASI (XX ASR OZBEK ADABIYOTI MISOLIDA) Astanova Gulnora Aminovna Hojiyeva Dildora Raxmiddin qizi	222
37.	THE ROLE OF MODERN MEDICINE PERCEPTION OF INSOMNIA AND HERBAL MEDICINE Mirrahimov Jamshid Abdullaevich Tajibaeva Ma'mura Rashid qizi	226
38.	ALGEBRAIK BA'ZI MASALALARNI UCHBURCHAK XOSSALARIDAN FOYDALANIB YECHISH USULLARI HAQIDA Vaisova Moxira Davlatboyevna Madraximov Temur Rustambekovich	232
39.	FEATURES OF TRANSLATING METAPHORICAL PHRASES IN POLITICAL TEXTS INTO UZBEK AND ENGLISH Abdumuratova Farangiz Alisherovna	241
40.	TERIGA ISHLOV BERISH ZAVODINING OQOVA SUVINI TOZALASH Sabirova Dildora Almaxammadovna Buta Oralovich Xushvaktov	251
41.	ZILZILA, UNING XAVFI VA RO'Y BERGANDA TO'G'RI HARAKATLANISH	257